

Предистория на операта "Тъгуване по миналото"

Джао Мейсю

Проследявайки стогодишната история на китайската оригинална опера от първите неуверени стъпки до днешния ѝ впечатляващ разцвет, ще забележим как тя непрестанно се обновява и усъвършенства. Създават се изключителни персонажи, но още по-важното е, че те са израз на определено мислене и засягат теми, характерни за различни исторически периоди. Настоящата статия представлява задълбочено изследване на предисторията в китайската оригинална опера "Тъгуване по миналото". Тя разглежда културните, историческите и художествените аспекти, които са допринесли за създаването и развитието на това произведение, като предлага анализ на неговото значение и въздействие върху китайската опера.

1. Предистория на оригиналния разказ

1.1. Биографични данни за автор на оригиналния разказ

Лу Сюн (рождено име Джоу Джаншоу, променено по-късно на Джу Шужен) е прочут китайски писател и мислител. Той има изключителни заслуги в областта на художествената литература, литературната критика, обществено-философската мисъл и преводаческото дело. Значително е неговото влияние върху развитието на китайската общественост и култура след „Движението Четвърти май“¹. Лу Сюн има огромен авторитет и в чуждестранните литературни среди, особено в Корея и Япония.

¹ „Движението Четвърти май“ е революционно движение на китайския народ срещу империализма и феодализма, избухнало на 4 май 1919 г. Над три хиляди души от тринадесет училища, включително Пекинския университет, се събират пред площад Тянанмън, скандирайки лозунги като „Борба за национален суверенитет срещу външните сили, наказание за вътрешните предатели“, Настояват за отмяна на т. нар. „Двадесет и едно искания“, предявени от Япония на 8 януари 1915 г., и за отказ от подписания унижителен за Китай договор. Те настояват за наказание на тримата предатели: Цао Жулин (министър на транспорта, по време на подписването на договора заместник-министър на външните работи), Лу Дзун-ю (по това време директор на Бюрото за монетарна политика, по време на подписването на договора

1.2. Предистория на оригиналния разказ.

"Тъгуване по миналото" е единственият разказ на Лу Сюн, посветен на младежката любов и брачния живот. Разказът е завършен на 21 октомври 1925 г. и впоследствие е включен в сборника „Блуждаения“ (1926). „Тъгуване по миналото" се възприема като един от най-сложните и въздействащи разкази на Лу Сюн.

Според някои изследователи, „емоционалната матрица“ в "Тъгуване по миналото" е базирана върху личния опит на писателя. През 1906 г., Лу Сюн въпреки нежеланието си се жени за избраната от семейството му Джу Ан, която той въобще не харесва. Този брак по сметка е типичен за феодалното общество, в което женитбата е предмет на договаряне между родителите на младоженците, а липсата на любов е нормална. В традиционното феодално общество изоставените от мъжете си жени са били презирани от обществото и дори животът им е бил в опасност. За да не нарани майка си и Джу Ан, Лу Сюн все пак изпълнявал своите отговорности като син и съпруг. Но понеже не желаел да прекара целия си живот по този начин, скоро след сватбата заминал. По-късно Лу Сюн среща жена, в която се влюбва: Сю Гуанпин. Но поради различията във възрастта, семейната среда и общественото положение, връзката им преминава през доста изпитания. Поради своя горчив опит Лу Сюн искрено вярва в правото на истинска любов и индивидуална свобода и изпитва дълбоко презрение към студенината и безчувствеността на феодалните нрави. С тази нагласа Лу Сюн написва единствения си разказ на любовна тематика – "Тъгуване по миналото".

Разказът "Тъгуване по миналото" отразява обстановката в Китай по време на прехода от изостанала феодална империя към ново

посланик в Япония) и Джан Дзунсян (по това време посланик в Япония, през 1918 г., сключил споразумение, с което предава правата на провинция Шандун на Япония).

демократично общество: специфична социална формация в Китай по време на преходния период от полу-колониално и полу-феодално общество към социалистическо общество.² В този период под влияние на „Движението Четвърти май“ мисленето и съзнанието на част от младите хора се пробуждат. Въпреки това, буржоазната демократична революция не е в състояние да разреши фундаменталните проблеми, завещани от старите обществени отношения и не успява действително да освободи от страданията повечето хора.

Поради недостатъчната категоричност на Синхайската революция идеологическата борба на дребнобуржоазната интелигенция в крайна сметка води до провал. Затова трагичният край на отношенията между мъжкия и женския персонаж в „Тъгуване по миналото“ не е никак изненадващ. Макар той да изглежда само като лична любовна трагедия на двамата герои, всъщност той отразява трагичното състояние на цялото общество под похлупака на феодалните нрави, както и обезсърчаването на новите младежи³.

Лу Сюн пише "Тъгуване по миналото" не само като възпоменание на любовта си със Сю Гуанпин, но и за да отправи предупреждение към съвременниците, да разкрие тъмната страна на тогавашното общество и да осъди пагубното влияние на феодалните разбирания върху новото поколение. Той също така критикува младите хора, които, макар и повлияни от прогресивните идеи на „Движението Четвърти май“, не успяват напълно да се освободят от влиянието на старите порядки.

² Ново демократично общество: специфична социална формация в Китай по време на преходния период от полуколониално и полу-феодално общество към социалистическо общество. Победата на демократичната революция в Китай и създаването на Китайската народна република бележат преминаването на страната към ново демократично общество.

³ **Джън А-пин.** Краят на любовта — ново тълкуване на трагичността в "Тъгуване по миналото", в: „Научен журнал на Политехническият институт Дунгуан“, бр. 1/2001.

2. Кратко представяне на операта „Тъгуване по миналото”.

2.1. Биографични данни за композитора.

Шъ Гуаннан (1940–1990), чийто род е Дзинхуа, провинция Джъдзян, е роден в град Чунцин, провинция Съчуан. Като част от новото поколение музиканти, израснало след основаването на Китайската народна република, той посвещава творчеството си на патриотични теми, като по този начин допринася за изграждането на социалистическата духовна вселена на Китай. Произведенията на Шъ Гуаннан съчетават висока художествена стойност с достъпност и разбираемост.

2.2. История на създаването и художествени особености на композицията.

Композиторът Шъ Гуаннан създава операта в края на ХХ в. по повод стогодишнината от рождението на Лу Сюн. В музикалната творба със завладяваща емоционалност е пресъздадена описаната от Лу Сюн трагична любов между Дзъ Дзюн и Дзюен Шън. Либретото запазва лиричния стил на Лу Сюн, като за първи път използва лиричния подход в историята на китайското оперно изкуство.

2.3. Структура

А. Особенности:

Операта е разделена на четири части, назовани символично „Пролет“, „Лято“, „Есен“ и „Зима“. Структурата е смела, оригинална и напомня сонатната форма, характерна за големите инструментални произведения. Сонатната форма е особено подходяща за изразяване на музикалните противоречия, конфликти и драматично развитие. Тя може да отразява противоречията, конфликтите и единството между контрастиращи елементи.

Б. Оригинален музикален стил.

Шъ Гуаннан смело заема техники от западната класическа опера, като използва прелюдия, интерлюдии и сценична музика. Музикалната структура включва арии, речитатив, дуети и хорове.⁴ Една от характерните особености на "Тъгуване по миналото" е малкото количество диалог, което е пример за използването на изцяло кантатната форма (*interamente cantata*), типична за западната опера.

В. Гъвкаво използване на хорово и ансамблово пеене.

В операта композиторът разгръща в пълна степен хоровото и ансамбловото пеене, за разлика от повечето дотогавашни китайски национални опери, които са базирани на традиционните китайски музикални драми и заимстват от тях редица вокални мотиви и вокални стилове. Сред 45-те композиционни части в "Тъгуване по миналото" има 6 дуети и 6 хорови изпълнения. Те играят важна роля и имат решаващо значение за разгръщането на сюжета. По този начин не само обогатяват оперното действие и съдържание, но и дават силен тласък за разнообразяването и усъвършенстването на оперната култура в Китай.

Г. Разговорен стил на речитатива.

Съществена особеност на операта е, че в речитатива се използва разговорна лексика. Този подход впоследствие изиграва значителна роля за развитието на речитатива в китайското оперно изкуство. От началото до края на "Тъгуване по миналото" използването на речитатива е ключово за свързаността между различните сцени и разгръщането на сюжетната линия. Мелодиите на тези части са прости и запомнящи се и не само че изясняват сюжета, но лиричното им звучене носи наслада на слушателя.

⁴ Джан Йен. Анализ на ариите на Дзъ Дзюн в операта "Тъгуване по миналото", магистърска теза, 2009.

3. Сюжетна линия.

"Тъгуване по миналото" разказва историята на Дзъ Дзюн и Дзюен Шън, които се опълчват срещу феодалните разбирания в борбата си за свободен избор в любовта, освобождение на личността и равенство между половете. С цената на неистови усилия те постигат кратка победа, но след като стават семейство, тежката действителност много бързо води до влошаване и разрушаване на близостта помежду им. Различията в техните житейски възгледи, ценности и характери пораждаат ежедневни конфликти, които те не успяват да разрешат адекватно. В брачния им живот отсъства уважението и деликатността, което са изпитвали един към друг преди това. Дзъ Дзюн вече не се надява на нищо в живота, а любовта ѝ постепенно изстудява под натиска на ежедневието, изпълнено с грижи за детето, гледане на кокошки и дребни кавги с други жени. Тя все повече се отдалечава от идеализирания живот, с който Дзюен Шън си е представял, че ще бъде увенчана тяхната любов. Той все по-малко харесва тази Дзъ Дзюн.

Под бремето на житейските трудности и натиска от консервативното общество, чувствата между двамата угасват и бракът им се разпада. В очите на другите тяхната връзка е неразумна и неприемлива, което води до това, Дзюен Шън да загуби работата си. След провала си в професията той започва да анализира живота си и осъзнава, че е преувеличил значението на любовта, пренебрегвайки други важни житейски аспекти. Под влияние на своята нелепа гордост и с обяснението, че трябва да намери изход за себе си, той напуска отреклата се от всичко в името на любовта Дзъ

Дзюн. Дзюен Шън вярва, че раздялата с нея е първата стъпка към нов живот.

Изоставената Дзъ Дзюн е подложена на презрителните погледи на съседите и суровото отношение на баща си и накрая избира да сложи край на живота си. След като Дзюен Шън узнава за нейната смърт, той изпитва угризение за това, че я е оставил сама да се справя с живота и с общественото отрицание. Той дълбоко се разкайва за своето предателство.

Художествената стойност на операта "Тъгуване по миналото" произтича от органичния ѝ синтез с разказа на Лу Син. Композиторът се е постарал в най-висша степен да съхрани характеристиките на героите, взаимоотношенията помежду им и сполетялата ги любовна трагедия, като използва изящни психологически описания, редувани с размишления за живота и насища репликите на мъжкия и женския персонаж с копнеж за любов. Затова Дзю Цихун определя творбата като „лирично-психологическа опера“.

Именно благодарение на творец като Шъ Гуаннан китайската национална опера достига все по-далеч в своя път на развитие, а уникалното съчетаване на западни и китайски елементи отваря нова глава в осемдесетгодишната история на китайската опера и служи за пример на следващите поколения композитори.